

Nieuwsbrief

Jaargang 20
Juni 2022

In dit nummer:

- Column
- 2.0
- Schilderen
- Werken aan de Lebuinuskerk te Deventer
- Preekstoel Hervormde Kerk Barneveld

Doelstelling

De SBKG Midden- en Oost Nederland stelt zich ten doel binnen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland kerkrentmeesters behulpzaam te zijn in zaken van restauratie, herstel en onderhoud van gebouwen en hun interieur (waaronder orgels) in de meest ruime zin van het woord. Ook andere gezindten/eigenaren kunnen gebruik maken van onze diensten.

Het is weer tijd om te schilderen

Het blijkt lastig om tijdig vakmensen beschikbaar te hebben. Een tijdige voorbereiding is tegenwoordig essentieel om in de gewenste periode te kunnen werken. Dat kan natuurlijk best wel eens in een andere periode maar speelt slecht weer parten. Tegen meerkosten kunnen voorzieningen worden toegepast maar daar is niet altijd in voorzien.

Een ander aspect is dat bij schilderwerk mogelijk eerst de aannemer herstelwerk moet uitvoeren. Een illustratie van een al wat oudere reparatie treft u hier aan van de kerk in Oud-Avereest.

U kunt ons vinden op internet:

www.sbkq.nl

e-mail: info@sbkq.nl

Column

U als kerkrentmeesters heeft te maken met veranderingen. Veel veranderingen soms. U zult aandacht willen besteden aan de verduurzaming van gebouwen die onder uw beheer vallen. Hoe biedt u het hoofd aan de stijgende gasprijzen? Soms moet er onderhoud gepleegd worden, maar hoe moet dat gefinancierd worden? In een enkel geval staat u voor een min of meer ingrijpende restauratie. In een andere situatie moet u een besluit nemen over de herbestemming van een kerk.

Het bestuur van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Midden- en Oost Nederland (de SBKG MON) wil en kan u hierbij van dienst zijn. Willen en kunnen, daar gaat het om. Sinds een half jaar mag ik voorzitter zijn van het bestuur: een heel enthousiaste en betrokken groep van vrijwilligers. Maar zij worden geholpen door drie deskundige en even gemotiveerde medewerkers. Ja, nu nog even drie, want we gaan - op zijn verzoek - afscheid nemen van Herman Bron, bij velen van u bekend. Wij wensen hem een mooie toekomst toe. Daarnaast heten wij Gerard Keijzer welkom, elders in deze Nieuwsbrief treft u aan hoe u hem kunt bereiken. Wij zijn blij dat we in hem een waardig opvolger van Herman hebben kunnen vinden. Ook aan onze kant dus veranderingen.

Temeer daar we ons oriënteren op de uitbreiding van ons werkgebied met de provincie Utrecht. Waarom zult u zich afvragen? Wel, omdat het moeilijk is in deze regio bestuursleden te vinden en contacten met de colleges van kerkrentmeesters zijn daarbij ook achtergebleven. Wij zien mogelijkheden om hieraan te werken. Voordat het zover is zullen wij onze statuten moeten aanpassen en de overgang van Utrecht naar de SBKG MON netjes moeten afronden. We koersen op september 2022.

"Waarom zetten we ons als vrijwilliger en professional toch zo in voor onze kerkgebouwen? Natuurlijk omdat deze behoren tot ons cultureel erfgoed maar vooral omdat het gaat om plekken waar we God kunnen ontmoeten."

Hartelijke groeten,

mr. Aat B.L. de Jonge

Stichting Behoud 2.0

Het bestuur van onze Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen is vorig jaar versterkt met de heer Eddy Bilder als lid en de heer Fred van Efferen als penningmeester. Ook de intrede van de heer Kees van Ramshorst werd aangekondigd en begin dit jaar bevestigd. Dit jaar begon met het afscheid van de heer Bartele Vries die meer dan 25 jaren voorzitter is geweest van de Stichting. Hij had enkele jaren geleden al aangegeven te willen stoppen. Onze Stichting is hem erg veel dank verschuldigd voor zijn visie, inzicht en bestuurlijke ervaring. Wij wensen hem alle goeds toe in hopelijk goede gezondheid. Tegelijk is het voorzitterschap toegefallen aan de heer Aat de Jonge. Hij is als laatste toegetreden in januari 2022.

Zoals u leest, veel veranderingen en er staat dit jaar meer op stapel. Het is een veelbelovende start van een nieuwe periode met nieuwe bestuursleden en een nieuwe voorzitter.

Bouwburo 2.0

Wij brengen u ook graag op de hoogte van de veranderingen binnen het bouwburo van de Stichting Behoud.

Met het voornemen van onze bouwkundige Herman Bron, om dit jaar vervroegd met pensioen te gaan, heeft het bestuur vanaf de start van het jaar op het spoor gezet om een passende vervanger te vinden om het bouwburo te completeren. Dat is gelukt.

Met ingang van 2 mei 2022 is de functie van leidinggevende van het bouwburo gegeven aan de heer Gerard A. Keijzer uit Apeldoorn. Hij zal de komende jaren samen met zijn collega Gert Tutert het bouwburo verder vorm geven en u, de colleges van kerkrentmeesters e.a., informeren, assisteren en ontzorgen in alles wat de kerkgebouwen aangaat. Overigens niet alleen kerkgebouwen maar ook orgels, pastorieën, en bij gelegenheid groene monumenten. Tevens zal er een accent gelegd worden op verduurzaming waar dat effectief is.

U kent onze Stichting en volgt haar wellicht al jaren. Voor velen van uw colleges zijn wij steun en toeverlaat en dat willen wij graag voortzetten in de jaren die voor ons liggen.

Herman Bron werkt nog tot eind juni om Gerard Keijzer bekend te maken met de onderhanden projecten en het functioneren van het bouwburo. Hij zal wellicht nog in enkele projecten blijven assisteren.

Herman mag terug zien op een prachtige periode ten dienste van de colleges van kerkrentmeesters in deze regio. Hij begon reeds in 1986 bij de toen net opgerichte Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Friesland en heeft met name in de 'Greidhoeke' en op de Waddeneilanden werken begeleid. Het was de tijd van typmachines, Tipex en MS-DOS met magneetcassettes en floppydisks. Er is wat dat betreft heel veel veranderd en verbeterd. In 1998 is de overstap gemaakt naar Oost-Nederland voor de gelijknamige stichtingen in Overijssel en Flevoland en in Gelderland. In die eerste jaren zijn veel contacten gelegd en projecten gerealiseerd waarmee het draagvlak voor de Stichting stevig kon groeien.

Enkele jaren was er zelfs administratieve assistentie op het bouwburo door mw. Bea Hassink. Met de introductie van de SIM instandhoudingsregeling in 2009 werd de basis gelegd om ook een tweede bouwkundige aan te trekken. Dat is sinds 2009 Gert Tutert uit Raalte. In deze burosamenstelling kunnen de vragen en opdrachten van de colleges van kerkrentmeesters goed worden bediend, soms zelfs van buiten ons werkgebied. Wij wensen Herman alle goeds toe in een goede gezondheid.

Wellicht is dit een moment om de beide adviseurs van het bouwburo nader aan u voor te stellen.

U zult hen bij de uitvoering van het werk vast tegenkomen en nader kennis met hen maken of dit voortzetten.

- Gerard Keijzer is net als Herman bouwkundige en gespecialiseerd in onderhoud en restauratie van monumentale panden, uiteraard ook kerkgebouwen. Gerard is sinds 1988 werkzaam in diverse sectoren binnen het erfgoedveld, o.a. het Rijksvastgoedbedrijf. Van hieruit is hij betrokken bij diverse restauraties en herbestemmingen van monumentale panden zoals Huize van de Kastele en Hof van Heeckeren in Zutphen. Daarna heeft hij ruim 10 jaar als monumentenwachter bij de stichting Monumentenwacht Gelderland bouwkundige inspectie uitgevoerd en hierover geadviseerd. Vervolgens in de gemeente Lochem lange tijd als lid van de monumentencommissie adviezen verstrekt, en voor de gemeenten Amersfoort en Voorst als adviseur erfgoed, gespecialiseerd in bouwhistorie en verduurzamen van erfgoed.
Gerard kunt u bereiken via g.keijzer@sbkg.nl en 06 4601 4627. Hij zal met name leiding geven aan het bouwburo maar ook projecten begeleiden. Voor een eerste of informatief contact kunt u met Gerard contact opnemen.
- Gert Tutert is al sinds 2009 een vaste waarde voor het bouwburo. Zijn praktisch inzicht en interesse over de volle breedte van het werkveld maken hem tot een waardevolle medewerker. Zijn oorsprong ligt meer in de uitvoering van projecten vanuit de aannemerswereld, wel met het specialisme op erfgoed. Vooral traditionele houtconstructies en natuurleien hebben zijn passie en niet te vergeten het inmiddels immateriële erfgoed van molenaar.
Gert kunt u bereiken via g.tutert@sbkg.nl en 06 2112 4210.

Grote of Lebuiuskerk te Deventer (SIM 2022)

Voor dit jaar zijn diverse werkzaamheden voorbereid. We noemen:

- Kapherstel van blokkelen, muurstijlen en balkkoppen in douglas en eiken;
- Conservering van muurschilderingen in de Noordbeuk: Het laatste oordeel;
- Conservering van muurschildering op het Hoogkoor;
- Gevelonderhoud Zuidbeuk met tufsteen en kalkmortel;
- Voegwerken balustrade;
- Opname steunbeerherstel Kooromgang.

Als illustratie van één van de onderdelen ziet u hiernaast een afbeelding van een trekbal met spantbeen waar lekkages het hout zo erg hebben verzwakt dat herstel noodzakelijk was. Op de achtergrond ziet u een spantbeen waarvan het ondereind vervangen is. Deze werkzaamheden vergen vakmanschap en inzicht in het krachtenspel dat in de houtconstructies optreedt.

Bij deze werkzaamheden worden overigens ook jonge timmerlieden en leerlingen ingezet en begeleid.

Tevens wordt momenteel gewerkt aan de conservering en herstel van de muurschildering: Het laatste oordeel (afmeting: 4,5 x 7,5 m)

Geciteerd uit het plan van aanpak:

De muurschildering verdient, gezien de relatief slechte conditie, een grondige conservatie. Oppervlaktevuil wordt verwijderd, losse verfschollen en pleisterwerk worden gestabiliseerd en verwoest restauratiepleisterwerk wordt verwijderd. Er moet dan zorgvuldig worden bekeken welke restauratievullingen vervangen moeten worden. Harde vullingen naast zacht origineel pleisterwerk welke nog geen bedreiging lijken te vormen, kunnen in de toekomst schade veroorzaken doordat de zouten zich eenvoudiger verplaatsen via het zachtere materiaal. Nieuwe inpleisteringen zullen worden uitgevoerd met een kalk/zand mortel. Verkleuringen van oude retouches kunnen als ze erg storend zijn worden bijgewerkt. De reconstructie in de rechter onderhoek van 'Het laatste oordeel' zal (deels) verdwijnen. Er kan voor gekozen worden om de verwijderde reconstructie weer opnieuw aan te brengen (behoud van beeld).

Ook kan er worden gekozen voor een digitale reconstructie op een bord naast/onder de schildering. Zo kan de toeschouwer het complete beeld zien zoals het vermoedelijk ooit was. Het informatiebord kan eventueel uitgebreid worden met informatie over eerdere restauraties/reconstructie of bijzonderheden over de beroemde schilder Ewolt van Delft uit Deventer, die de vermoedelijke maker van het werk is.

Restauratie preekstoel te Barneveld.

Naar aanleiding van de vraag binnen het kerkbestuur om de preekstoel (1654) nader te inspecteren op de constructie heeft de Stichting Behoud in samenwerking met meubelmakerij Hekkers & van 't Spijker een nadere inspectie uitgevoerd op de stabiliteit van de preekstoel. Mede in overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is vastgesteld dat de instabiliteit van de preekstoel zodanig was dat grootschalig herstel op kort termijn nodig was. Het herstel is van een zodanige orde dat dit in de werkplaats van de meubelmakerij moest gebeuren. Hier zou de preekstoel in zijn geheel ontmanteld moeten worden, waarna slechte delen hersteld, het geheel opnieuw gefixeerd en de bekleding vervangen zou moeten worden. Onderzoek ter plaatse wees al uit dat er in het verleden enige aanpassingen verricht waren.

Uitgangspunt bij deze restauratie is niet het terug restaureren van de preekstoel in de oorspronkelijke situatie, maar de huidige situatie te handhaven. Dit geheel volgens de restauratiemethodiek de zogenaamde restauratieladder. Indien reparatie niet meer mogelijk is zullen aangetaste of ontbrekende onderdelen exact nagemaakt worden zonder verbeteringen of aanpassingen.

De ontmanteling van de preekstoel bevestigt de bevindingen van het vooronderzoek. De voet van de preekstoel bleek in het verleden opgehoogd te zijn. De bekleding is niet origineel. De deur bleek op een andere plek in de kuip gezeten te hebben en de treehoogte van de trap (de wel) kwam niet overeen met de oorspronkelijke bodemhoogte van de kuip. Het klankbord dat onderhevig was aan aantasting zal in de kerk behandeld en hersteld worden.

De trap, kuip, lampet, voet van de kuip worden dus volledig gedemonteerd. De ribben zullen weer gefixeerd worden tegen de centrale kolom. De kuip incl. het raamwerk die de verschillende panelen omsluiten zullen volledig ontmanteld en na herstel weer in elkaar gezet worden tot één geheel. Ontbrekend fineer en inlegwerk zal weer toegevoegd worden.

Nadien zal het geheel opnieuw in de was gezet worden waarna de stoffeerder het van nieuwe bekleding zal voorzien.

Hierboven ziet u een afbeelding van de kuip die gedemonteerd wordt. En een afbeelding waarbij het opschrift aan de voet weergeeft dat deze in 1882 verhoogd is.

Wilt u meer informatie, belt u ons, wij staan u graag te woord!

**Stichting Behoud Kerkelijke
Gebouwen in
Midden- en Oost-Nederland:**

**Bouwbureau (SBKG)
m.i.v. 1 juli 2022
Driehuizerweg 114
7312 DW APELDOORN**

**mobiel 06 5068 8957 (H.Bron)
mobiel 06 4601 4627 (G.Keijzer)
mobiel 06 2112 4310 (G.Tutert)
e-mail info@sbkg.nl
internet www.sbkg.nl**

secretariaat:
Kievit 44
7462 ZJ RIJSSSEN
tel.nr.: 0548 521432 - 06 5124 1123
e-mail : secr.sbkg@outlook.com